

NA OKRAJI SVĚTA

„Kdo je tam? Hej, Artome, prověř to!“

Artom neochotně vstal ze svého místa u ohně, přehodil si automatickou pušku ze zad na hrud' a vykročil do tmy. Na samém kraji osvětleného prostoru se zastavil, úmyslně hlučně odjistil a chraptivě zavolal: „Stát! Heslo!“

Před minutou slyšeli z temnoty zvláštní šustění a nesrozumitelné mumlání. Teď se ozvaly spěšné cupitavé kroky. Někdo utíkal do hlubin tunelu; vyděsil ho Artomův chraptivý hlas a cvaknutí zbraně. Artom se rychle vrátil k ohni a křikl na Petra Andrejeviče: „Prásknul do bot a neprozradil, kdo je.“

„Ty ospalče, snad jsi dostal jasný rozkaz – když nikdo neodpoví, okamžitě střílet! Jak bys mohl vědět, kdo to byl? Třeba se zase blíží ďáblové!“

„Ne, myslím, že to nebyl člověk... Ty zvuky... A podivné kroky. Snad ještě poznám lidské kroky, ne? A kdyby to byli ďáblové, copak by takhle utíkali? Sám přece dobře víte, Petře Andrejeviči, že ti v poslední době útočí bez varování – hlídače přepadli holýma rukama a proti kulometné palbě šli se vztyčenou hlavou. Ale tenhle vzal hned nohy na ramena... Nejspíš to bylo nějaké vyplašené zvíře.“

„No tak dobrá, Artome, ty toho zase víš! Když dostaneš rozkaz, laskavě ho plň a zbytečně o něm nemudruj. Možná to byl zvěd. Viděl, že je nás tu jen pár a jsme snadná oběť... Nakonec nás všechny odělalí, podříznou nám krky a zmasakrují celou stanici, jako se to stalo na *Poležajevské*, a to všechno jen proto, že jsi toho hajzla včas neodbouchl... Dej si na mě pozor! Příště tě za ním pošlu do tunelu!“

Artoma zamrazilo. Představil si tunel za hranicí vzdálenou sedm set metrů. Už jen pomyslení, že by se tam ocitl, bylo děsivé. Dál než 700 metrů na sever se nikdo neodvážil. Hlídky jezdily na drezíně k milníku 500 metrů, posvítily si na hraniční sloup reflektorem, a jakmile se přesvědčily, že ho nic zruďného nenarušilo, urychleně se vracely. Dokonce i rozvědčíci, statní chlapi, bývalí mariňáci, se zastavili u značky 680 metrů, zakryli rukou žhnoucí konec cigarety a zírali do přístrojů pro noční vidění. Pak pomalu a tiše ustupovali; nespouštěli z tunelu oči, natož aby se k němu obrátili zády.

Strážní stanoviště, kde teď stáli, se nacházelo na 450. metru, asi padesát metrů od hraničního sloupu. Pohraniční kontrola se prováděla jednou denně a poslední obchůzka skončila už před několika hodinami. Nyní se tedy pohybovali na nejzazším stanovišti a od poslední kontroly se stvoření, která patrola snad ještě odstrašila, určitě přiblížila. Táhlo je to k ohni, blíž k lidem...

Artom se uvelebil na svém místě a zeptal se: „A co se to vlastně stalo na *Poležajevské*?“

Ten příběh, při kterém člověku tuhla krev v žilách, vlastně znal. Podomní obchodníci ho na jeho stanici už vyprávěli. Přesto Artoma lákalo poslechnout si všechno ještě jednou – stejně jako děti zbožňují, když jim vyprávíme hrůzostrašné pohádky o bezhlavých příšerách nebo upírech unášejících kojence.

„Na *Poležajevské*? Tys to ještě neslyšel? To je podivná historka. Podivná a hrozná. Nejdřív jim tam mizely průzkumné jednotky, pěkně jedna po druhé. Odešly do tunelu a už se nevrátily. Tamní vyzvědači jsou sice břídilové, to naši jsou jiná třída, ale mají přece taky menší stanici a nežije tam tolik lidí... Tedy nežilo. Každopádně průzkumníci začali najednou mizet. Jednotka se vydala na pochod – a byla fuč. Nejdřív si mysleli, že je něco zdrželo, tunel má u nich zákruty stejně jako u nás“ – Artomovi při tom pomyslení přeběhl mráz po zádech – „a ze strážního stanoviště ani ze stanice není nic vidět, to můžete svítit, jak libo. Jednotka zmizela, prostě tak, půl hodiny, hodinu, dvě hodiny. Řeklo by se, kam se mohla ztratit? Její příslušníci se vzdálili nanejvýš na kilometr, dál to měli zakázané – a taky to nebyli žádní idioti... Nakonec za nimi vyslali pátrací skupinu. Ta je dlouho hle-

dala, z plna hrdla křičela – nic naplat. Nikde ani živáčka. To, že nikdo nic neviděl, bylo ještě normální. To skutečně strašlivé spočívalo v tom, že nikdo nic ani neslyšel, hlásku. A navíc tam nenašli žádné stopy.“

Artom už litoval, že Petra Andrejeviče požádal, aby vyprávěl o *Poležajevské*. Ten byl totiž buď lépe informován, nebo se mohl pochlubit bujnou fantazií, každopádně uměl vyprávět mnohem víc podrobností než podomní obchodníci, kteří si získali neblahou proslulost svým vášnivým sklonem k výmyslům. Artom cítil na zádech husí kůži, u ohně se začal cítit nespůj, dokonce i nevinné šelesty mu dráslaly nervy.

„No, takže nejdřív si mysleli, že vyzvědači prostě práskli do bot – nejspíš byli s něčím nespokojení, a tak zdrhli. Aby je kat spral! Když tolik touží po lehkém životě, musí si zadat s nejrůznější spodinou, s anarchistickou chamradí – ať je tedy po jejich. Takhle se o tom přece jen přemýšlelo snáz a klidněji. Za týden však zmizel další průzkumný tým. Chlapi přitom nesměli dál než půl kilometru od stanice. A stalo se přesně totéž: hrobové ticho a ani náznak stopy. Když během jednoho týdne zmizí dvě jednotky, není něco v pořádku. To se musí jako přijmout opatření a tak. A proto u 300. metru vybudovali zábranu. Přivlekli tam pytle s pískem, připravili kulomet, reflektor – všechno podle pravidel opevňovacího umění. Vyslali spěšného posla do stanice *Begovaja*, ti totiž uzavřeli konfederaci s *Ulica 1905 goda*. Dřív k nim ještě patřila i stanice *Okťabrskoje pole*, ale pak se tam něco stalo, nikdo přesně neví co, každopádně zničehonic se stala neobyvatelnou, lidi odtud utekli – ale o to teď nejde. Vypravili tedy někoho do *Begové*, aby je tam varoval, jako že je něco ve vzduchu a jestli by v případě nouze nepomohli. První posel ještě ani nestačil pořádně dorazit na místo určení, neuplynul ani jeden celý den – na *Begové* ještě promýšleli odpověď –, když vtom přiběhl druhý posel, ze kterého se pot jen lil, a oznámil, že celá posádka hraničního stanoviště je mrtvá, přičemž nepadl jediný výstřel. Všichni ztuhli. Co na tom bylo nejděsivější? No ono to vypadalo, jako by je všechny odkráglovali ve spánku! Ale jak by si mohli dovolit jednoduše usnout, po strachu, který prožívali, pomineme-li jejich jasné instrukce?

Lidi ze stanice *Begovaja* okamžitě pochopili, že musí něco podniknout, aby náhodou nedopadli stejně. Vytvořili tedy z veteránů údernou jednotku, dobrých sto chlapů s kulomety a granátomety. Zabralo to samozřejmě nějakou dobu, asi tak půldruhého dne, ale nakonec se četa vydala na cestu. Když však přišla do *Poležajevské*, nenašla tam už ani živáčka – ale ani mrtvolu, všude byla jen krev. Tak to bylo. Čert ví, kdo to způsobil. Já osobně nevěřím, že by něčeho takového byli schopni lidé.“

„A co se stalo s *Begovou*?“ zeptal se Artom zastřeným hlasem.

„Nic. Když tu hrůzu viděli, vyhodili do povětří tunel vedoucí k *Poležajevské*. Jak jsem se doslechl, je teď dobrých čtyřicet metrů zasypaných, to se nedá odstranit bez strojů. Ale kde je vzít a nekrást? Ty už přece určitě takových patnáct let jenom rezivějí...“

Petr Andrejevič se odmlčel a zahleděl se do ohně.

Artom si potichu odkašlal a ozval se: „Jasně... měl jsem samozřejmě střílet. Jsem to ale idiot!“

Z jižního směru, od stanice, zaslechli někoho volat: „Hej, vy tam, na 450. metru! Je u vás všechno v pořádku?“

Petr Andrejevič přiložil ruce k ústům a odpovéděl: „Pojďte sem! Musíme si o něčem promluvit!“

Tunelem od stanice se k nim blížily tři postavy; na cestu si svítily kapesními svítilnami. Zřejmě to byli strážníci z 300. metru. Když přistoupili k ohni, zhasli baterky a posadili se.

„Jak se máš, Petře? A jsi to vůbec ty? Už jsem se nemohl dočkat, koho asi tak dnes pošlou na okraj světa,“ ozval se s úsměvem hodnostně nejvyšší z trojice, muž jménem Alexej a vyklepal z balíčku cigaretu.

„Dobře poslouchej, Andrjucho! Můj mladej tady něco viděl, akorát nestihl vystřelit. Schovalo se to v tunelu. Myslí si, že se to nepodobalo člověku.“

„Cože, nebyl to člověk? A co to tedy bylo?“ zeptal se Andrej Artoma.

„No já jsem to neviděl. Když jsem se zeptal na heslo, vzalo to nohy na ramena a zmizelo na sever. Ale je fakt, že to neznělo jako lidské kroky – na to byly moc lehké a rychlé, jako by to nemělo dvě, ale čtyři nohy...“

„Nebo tři!“ Andrej významně zamrkal a zatvářil se strašidelně.

Artomovi znenadání div nezaskočilo, protože si vzpomněl na historky o trojnohých lidech na trati do stanice *Filevskaja*, která se zčásti rozkládala na povrchu a tunel probíhal těsně pod zemí, takže neskýtal prakticky žádnou ochranu před zářením. Z téhle trati pronikaly do spleti metra samé trojnohé, dvouhlavé a jiné zrůdy.

Andrej popotáhl dým z cigarety a obrátil se ke svým lidem: „No dobře, chlapci, když už tady jednou jsme, proč bysme chvíli neposeděli? A jestli se tu ukážou nějakí trojnozí, pomůžeme. Máte tu čajník?“

Petr Andrejevič vstal, nalil z kanystru vodu do vyboulené, začazené konvice a pověsil ji nad oheň. Za několik minut se z ní valila pára a pískala; ten důvěrně známý a domácký zvuk Artoma trochu zahřál a uklidnil. Pozorněji si prohlédl lidi sedící kolem ohniště; všechno to byli silní a spolehliví muži, zakalení zdejšími tvrdými životy. Těm se dalo věřit a člověk se o ně mohl opřít. Jejich stanice odjakživa platila za jednu z nejlépe vybavených na celé trati – a to jen proto, že tu žili takoví lidé. Všechny vzájemně spojoval hluboce citový, téměř bratrský vztah.

Artomovi už bylo přes dvacet. Světlo světa spatřil ještě tam nahoře, a proto nebyl tak hubený a bledý jako ti, kteří se narodili v metru a nikdy se neodvážili na povrch – nikoli snad ze strachu z ozáření, nýbrž ze žhnoucí síly slunce ničícího veškerý pozemní život. Sám Artom, pokud si vzpomínal, pobýval tam nahoře jen jedenkrát – a i to jen na okamžik; radioaktivní záření tam bylo tak intenzivní, že všichni zvědavci během pár hodin shořeli, ještě než se stačili dosyta vynadávat na bizarní svět nacházející se na povrchu.

Na otce si nevzpomínal. Matka s ním byla až do jeho pěti let; tehdy ještě žili na stanici *Timirjazevskaja*. Vedlo se jim dobře, život plynul klidně a spokojeně – až do dne, kdy na stanici zaútočily krysy.

Obrovské šedé mokré krysy se znenadání bez jakéhokoli varování přihrnuly jedním z temných postranních tunelů. Ten se na nenápadné odbočce z hlavní trasy směřující k severu ztrácel hluboko v podzemí, kde se rozplynul ve složité spleti tvořené stovkami chodeb a labyrintů překypujících hrůzou, ledovým chladem a odpor-

ným zápachem. Tunel vedl do říše kryš, místa, kam se neodvažovali vkročit ani ti nejodvážnější dobrodruzi. Dokonce i když poutník špatně četl v mapách tunelů a tras a nedopatřením se ocitl na okraji tohoto světa, cítil instinktivně temné nebezpečí, které odtud vycházelo, a s mrazením v zádech se zarazil před zejícím otvorem vchodu jako před branou města zamořeného morem.

Krysy nikdo nikdy nevyplašil. Ani živáček nesestoupil do jejich říše. Nikdo se neodvážil narušit její hranice.

Ony přišly samy od sebe.

Ten den zemřelo mnoho lidí, když proud obrovských kryš, tak velkých, že něco takového ještě nikdo nikdy neviděl, přetekl přes zábrany a posléze zaplavil celou stanici. Bylo jich tolik, že pod sebou pohřbívaly lidi; ponurá masa jejich těl dusila smrtelné výkřiky obětí. Krysy sežraly všechno, co se jim postavilo do cesty: mrtvé i živé stejně jako zabité soukmenovce – zaslepeně, neúprosně, poháněny nepochopitelnou mocí pronikaly stále dál a dál.

Naživu zůstalo jen pár lidí. Nebyli to ženy, starci nebo děti, ačkoli se obvykle dočkají záchrany jako první, nýbrž pět silných mužů, kteří stačili smrtící proud předběhnout. Dokázali mu uniknout jen proto, že drželi stráž v jižním tunelu na stanovišti s drezínou. Když uslyšeli křik ze stanice, jeden z nich vyběhl, aby zjistil, co se stalo. *Timirjazevskaja* už bojovala svůj smrtelný zápas, když spatřil stanici na konci traťového úseku. Viděl, jak záplava kryš směřuje na nástupiště, a okamžitě pochopil, co se stalo. Už se chystal zase zpátky, protože mu bylo jasné, že těm, kteří brání stanici, nemůže pomoci, když vtom ho někdo zezadu uchopil za paži. Otočil se. Za rukáv ho křečovitě tahala jakási žena a s obličejem zrůzněným strachy křičela, aby namáhavě přehlušila mnohohlasý zoufalý nářek: „Zachraň ho, vojáku. Měj s námi soucit!“

Spatřil dětskou ruku, pár malých nateklých prstů, které se k němu natahovaly. Uchopil je a nepřemýšlel o tom, že někomu zachraňuje život; byl prostě voják a požádali ho, aby projevil soucit. Táhl za sebou dítě, které se mu prostě pověsilo na paži, a běžel s prvními krysami o závod, závod se smrtí – dopředu tunelem, tam, kde čekala drezína s ostatními. Už zdálky, ze vzdálenosti dobrých padesáti

metrů, na ně volal, ať nahodí motor. Byla to jediná motorizovaná drezína v okruhu deseti stanic. Okamžitě vyjeli, nejvyšší možnou rychlostí prosvištěli stanicí *Dmitrovskaja*, na které se tísnilo jen pár osídlenců. Při projíždění na ně z drezíny volali: „Utíkejte! Krysy!“ Bylo jim však jasné, že ti se už nemohou zachránit. Jakmile se přiblížili na dohled přední stráže na *Savelovské*, se kterou tehdy naštěstí žili v míru, zpomalili, aby nebyli považováni za útočníky a aby už zdálky na ně nestříleli. Z plna hrdla řvali na hlídky: „Krysy! Blíží se krysy!“ Byli smířeni s tím, že stanici *Savelovskaja* nechají za sebou a budou dál prchat, po celé Serpuchovsko-Timirjazevské trati, všude zapřísahat o propuštění, dokud bude ještě existovat nějaký cíl, kam by se mohli uchýlit, než šedá láva nakonec zaplaví celé metro.

Naštěstí se však na *Savelovské* nacházelo něco, co jim a celé stanici, ba dokonce nejspíš celé trati, zachránilo život. Jen co strážným o překot vylíčili hrozící smrtelné nebezpečí, pustili se ti odvážní muži do díla a odhalili působivý stroj. Byl to plamenomet, který zruční technici sice sestavili z jednotlivých nalezených dílů, ale přesto byl neobyčejně výkonný.

Už bylo vidět první krysy a šustění a škrábání tisíců drápků znělo z temnoty stále hlučněji. Strážní přístroj nahodili a vypnuli ho až tehdy, když došlo palivo. Oranžový několikametrový plamen s ohlušujícím syčením zaplavil tunel a pálil a škvařil krysy, nepřetržitě, dlouhých deset, patnáct, dvacet minut. Vzduch se naplnil odporným zápachem spáleného masa a smrtelným pištěním hlodavců. A za zády strážců *Savelovské*, kteří budou později za svůj hrdinský čin vychvalováni na celé trati, se zastavila drezína, připravená k překonání dalšího úseku. Vezlo se na ní pět uprchlíků z *Timirjazevské* – a dítě, které zachránili. Byl to chlapec a jmenoval se Artom.

Krysy se stáhly. Jeden z posledních vynálezů lidského válečného umění zlomil jejich slepou vůli. Člověk byl odjakživa vynalézavější vrah než jakákoli jiná bytost.

Krysy tedy ustoupily a vrátily se do své obrovské říše, jejíž skutečné rozměry nikdo neznal. Všechny tyto labyrinty v nepředstavitelné hloubce byly tajuplné a – alespoň to tak vypadalo – pro fungování metra naprosto bezvýznamné. Přes ujišťování někdejších zamě-

stnanců metra bylo obtížné si představit, že tohle bludiště vybudovali úplně obyčejní stavební dělníci.

Těch lidí, kteří kdysi stavěli metro a byli považováni za skutečné autority, už moc nezůstalo, a proto požívali o to větší úcty. Jako jediní nepropadali panice tehdy, když museli opustit bezpečný prostor vlaku a opět se sejít v temných tunelech moskevské podzemní dráhy, ve skalnatém lůně metropole. Všichni obyvatelé stanice projevovali těmto autoritám bezvýhradný respekt a vychovávali v tomto duchu i své děti. Snad právě proto si Artom navždy zapamatoval jediného muže tohoto druhu, bývalého pomocného strojvedoucího; byl to vyzábělý muž, neduživý od dlouholeté práce v podzemí, v ošoupané a seprané uniformě zaměstnance metra, která sice už dávno ztratila fazonu, ale on ji pořád nosil se stejnou hrdostí, s jakou si admirál ve výslužbě obléká svou slavnostní výstroj. Artom byl tehdy ještě capart a měl dojem, že z křehké postavy pomocného vlakvedoucího vyzařuje nevýslovná velikost a síla...

Nebylo divu, bývalí pracovníci metra byli pro ostatní obyvatele něco jako domorodý vůdce pro účastníky vědecké výpravy do džungle. Všichni jim věřili na slovo a bezvýhradně se na ně spolehnali, protože na jejich znalostech a dovednostech záviselo přežití ostatních. Když se jednotné vedení metra rozpadlo a tento rozsáhlý objekt civilní obrany a obrovský atomový a protiletectký kryt se roztránil na mnoho jednotlivých stanic a kvůli nedostatku společných mocenských struktur se ponořil do chaosu a anarchie, převzali mnozí z nich vedení stanic, které se staly nezávislými a samostatnými. Tak vznikly zvláštní trpasličí státy s vlastními ideologiemi, režimy, vůdci a armádami. Vzájemně spolu bojovaly a spojovaly se do federací a konfederací. Po nějakou dobu to byly rozvíjející se říše, které si pak ze dne na den podrobili nebo kolonizovali někdejší přátelé nebo otroci. Proti společným nebezpečím se dočasně uzavírala spolenectví, ale jakmile riziko pominulo, všichni se začali napadat s původní zarputilostí. Zuřivě se přeli o všechno – životní prostor i potraviny, tedy bílkovinné kvasničné kultury, plantáže hub pěstovaných bez světla, drůbežárny i vepříny, kde byli bezbarvými houbami vykrmováni vepří odchovaní v podzemí a souchotinářská kuřata. A samoz-

řejmě o vodu – to znamená o filtry. Našli se mezi nimi barbaři, kteří neuměli opravit svá nevyhovující filtrační zařízení a hynuli na vodu kontaminovanou radioaktivitou – ti s animální zuřivostí napadali bašty civilizace, tedy stanice, kde řádně fungovala dynamo a malé podomácku vybudované vodní elektrárny, kde důsledně opravovali a čistili filtry a kde se pod pečlivýma rukama žen vlhkou půdou provrtávaly kloboučky žampionů a nasycení vepří spokojeně pochrochtávali ve výběžích.

Lidi v tomto nekonečném a zoufalém boji poháněl pud sebezáchovy a věčně revoluční princip: „Vezmi a rozděli!“ Obránci zámožných stanic, vycvičení bývalými profesionálními vojáky, tvořili úderné formace, které odolávaly útokům vandalů až do poslední kapky krve, přecházely do protiútoků a bojovaly o každý metr tunelu mezi stanicemi. Tito bojovníci posilovali svůj vojenský potenciál, aby dokázali reagovat na přepadení trestnými výpravami, zatlačovali sousedy – pokud s nimi nežili v míru – ze životně důležitých úseků a v neposlední řadě kladli odpor zlu vycházejícímu ze všech otvorů a tunelů – zlu v podobě podivných, znetvořených a nebezpečných tvorů, z nichž každý by přivedl Darwina k zoufalství tím, jak málo odpovídá evolučním zákonům. Záření zřejmě změnilo neškodné představitele městské fauny ve zplozence pekla; je ale možné, že v oněch nedozírných hlubinách přebývali odjakživa a lidé je teď jenom vyrušili. A ať se tito netvoři sebevíc odlišovali od všech známých zvířecích druhů, tvořili část života na Zemi. Jistě, zohavenou a zpustlou, ale přesto část života. I je, jako všechny organismy na této planetě, poháněl jediný impulz – přežít. Za každou cenu...

Artom přijal bílý smaltovaný hrnek, ve kterém šplíchal čaj, jejich čaj, čaj z jeho stanice. Byl to vlastně jen vývar ze sušených hub s nějakými přísadami, protože pravý čaj už téměř neexistoval, a proto se pil jen o velkých svátcích; byl také mnohem dražší než houbový nápoj. Lidé ze stanice měli přesto svůj lektvar rádi, byli na něj hrdí a říkali mu „čaj“. Cizinci ho zpočátku zhnuseně vyplivli, ale pak si na něj zvykli. Jejich čaj si záhy získal věhlas i za hranicemi stanice, a dokonce i podomní obchodníci se tady kvůli němu zastavovali. Nej-

dřív jich bylo jen pár, kteří kvůli tomu nasazovali krk, ale posléze se čaj rozšířil po celé trase, začala se o něj dokonce zajímat i Hanza, a ke stanici *VDNCh* mířily početné karavany, aby získaly tenhle kouzelný mok. Začaly téct peníze – a kde jsou peníze, tam jsou i zbraně, dřevo a vitaminy. Jedním slovem, tam je život. Počátek výroby čaje na *VDNCh* přinesl této stanici rozkvět. Z okolních stanic a traťových úseků sem přicházeli obchodníci a postupně tu zavládl blahobyt. Lidé z *VDNCh* byli hrdí i na své vepře. Vyprávělo se dokonce, že právě odsud se tato domácí zvířata rozšířila do celého metru. Údajně se na úplném počátku několik odvážlivců probilo k polozničenému vepřínu v areálu výstaviště a odtud zahnali zbylá zvířata do stanice.

„Poslyš, Artome, jak se daří Suchému?“ zeptal se Andrej, který rovněž malými opatrnými doušky usrkával horký čaj.

„Strýčkovi Sašovi? Všechno v pořádku. Teprve nedávno se vrátil z výzkumné výpravy s našimi lidmi. Z expedice, ale o tom určitě také víte.“

Andrej byl o dobrých patnáct let starší než Artom. Působil vlastně jako průzkumník a jen zřídkakdy ho bylo vidět blíž než u 450. metru, a když, pak jedině jako velitele. Tentokrát ho však přidělili na 300. metr, kvůli zajištění. Přesto ho to táhlo do hlubiny a využíval sebe-menší záminky, jakéhokoli mylného poplachu, aby se přiblížil k temnotě a jejímu tajemství. Miloval tunel a znal všechny jeho odbočky. Naopak na stanici, mezi rolníky, dělníky, kupci a správními úředníky, se necítil dobře – nejspíš proto, že ho tam nikdo nepotřeboval. Nikdy by se nepřiměl k tomu, aby se přehraboval v tenkých vrstvách zeminy na pěstování hub – nebo ještě hůř, aby stál až po kolena v hnoji a těmito houbami krmil tučná prasata. Ani obchod mu nic neříkal a už od dětství nemohl kramáře vystát. Duší i tělem byl vždycky voják a bojovník, přesvědčený o tom, že pouze to je povolání důstojné pro skutečného chlapa. Byl pyšný, že celý život nedělal nic jiného, než že ochraňoval páchnoucí rolníky, nervózní obchodníky a často nesnesitelně činorodé správce i děti a ženy. Ženám se líbilo jeho blahosklonné chování vyzařující vědomí síly, dokonalá sebejistota, bezstarostnost ve vztahu k sobě samému i těm, kteří byli s ním – byl přece vždy schopen je ochránit. Ženy mu

slibovaly lásku a bezpečí, ale on se začínal cítit bezpečně až od 50. metru, když světla stanice zmizela za zatáčkou. Tam s ním ovšem ženy nechodily...

Čaj ho nejspíš povzbudil, protože odložil starý černý baret, otřel si rukávem vlhký knír a vyptával se Artoma na poslední noviny, fámy, které Artomův nevlastní otec, zvaný strýc Saša, přinesl z expedice. Strýc Saša byl onen muž, který před devatenácti lety na stanici *Timirjazevska* zachránil malého chlapce před krysami a později sám převzal jeho výchovu, protože nepřenesl přes srdce, aby ho někomu odevzdal.

„Možná že toho trošku vím,“ připustil Andrej, „ale rád si to poslechnu podruhé. Nebo je ti to snad na obtíž?“

Andrej nemusel Artoma dlouho přemlouvat. Velice rád dával historky svého nevlastního otce k lepšímu – nakonec mu přece budou všichni bez dechu naslouchat.

„No, asi víte, kam se vydali...“ začal Artom.

„Vím jen to, že na jih. Ti vaši vyslanci dělají přece ze všeho strašné tajemství.“ Andrej se usmál a mrkl na jednoho ze svých lidí. „Mimořádné administrativní úkoly, no jistě!“

Artom odmítavě mávl rukou. „Ale kdepak, tentokrát to vůbec nebylo nic tajného. Měli jednoduše prozkoumat situaci a získat informace, a to spolehlivé informace. Žvanění nějakých obchodních cestujících, kteří se tu a tam zastaví na naší stanici, se nedá věřit. Občas to bývají i provokatéři, kteří úmyslně rozšiřují falešné informace.“

„Obchodníkům by se nemělo věřit vůbec nikdy,“ zabručel Andrej. „Jsou to chamtivci. Jak by člověk mohl být s nimi v bezpečí? Dneska prodají Hanze tvůj čaj a zítra bůhvíkomu tebe, a to se vším, co máš. Asi se jen chtějí dostat k našim informacím. Upřímně řečeno, nedůvěřuju ani našim vlastním.“

„Tak to jste úplně vedle, Andreji Arkadiči. Ti jsou v pořádku. Skoro všechny je znám osobně. Jsou to normální lidi. Mají jen rádi peníze, chtějí se mít líp než ostatní, něčeho dosáhnout.“

„Vždyť to říkám. Milují peníze. Chtějí se mít líp než ostatní. A ty víš, co dělají, když zmizí v tunelu? Můžeš mi zaručit, že je na nejbližší stanici nenaverbují nějakí agenti? Tak můžeš, nebo ne?“

„Jací agenti? Komu se naši obchodníci dostali do rukou?“

„No vidíš, Artome! Jsi ještě mladý a moc toho nevíš. Radši poslouchej starší a uvidíš, že zůstaneš naživu déle.“

„Ale někdo přece musí tu práci dělat! Kdyby nebyli obchodníci, seděli bysme tu bez munice. Se starými Berdanovými puškami bysme mohli na ďábly střílet tak akorát sůl a popíjet čajíček.“

„No dobře, ty amatérský ekonomo... Pověz mi radši, co tam viděl Suchoj. Co se děje u sousedů? Na stanicích *Alexejevskaja* nebo *Rižskaja*?“

„Na *Alexejevské*? Nic nového. Dál tam pěstujou ty svoje houby. Je to jen taková díra, nic víc. Říká se,“ Artom ztišil hlas, „že se k nám chtějí připojit. A *Rižskaja* by taky proti tomu nic neměla. Čím dál tím víc na ně tlačí z jihu. Nálada je mizerná. Pořád se šušká o nějakých nebezpečích, všichni se něčeho bojí, ale nikdo neví čeho. Jednou prý kdesi vznikla nová říše, pak zase mají strach z Hanzy, nakonec je to něco jiného. A všechny tyhle bezvýznamný Zapadákovy teď škrábou na naše dveře.“

„Co chtějí?“

„Abysme vytvořili federaci. Vybudovat společný obranný systém, posílit hranice na obou stranách, do spojovacích tunelů zabudovat stálé osvětlení, zorganizovat domobranu, zasypat boční tunely a chodby, zprovoznit dopravní drezíny, položit telefonní kabely, na volných plochách pěstovat houby... Prostě něco jako společný hospodářský systém, se spoluprací a vzájemnou pomocí, když na to přijde.“

„A kde byli předtím?“ zavrčel Andrej. „Kde byli, když se z botanické zahrady na stanici *Medvedkova* vyhrnuly všechny ty potvory? A kdo o nich slyšel, když nás napadli ďáblové?“

„Hele, Andreji, nemaluj čerta na zeď,“ ozval se Petr Andrejevič. „Naštěstí tu ještě nejsou žádní ďáblové! Ale neporazili jsme je. Něco se tam muselo stát, v jejich vlastních řadách, a proto jsou teď hezky zticha. Možná jenom sbírají síly. Každopádně by se nám takové spojenectví hodilo, navíc přímo s našimi sousedy. Z toho by přece měly užitek obě strany.“

„A pak konečně budeme mít volnost, rovnost a bratrství,“ utrousil vztekle Andrej a demonstrativně odpočítával na prstech.

„Takže ten příběh vás už nejspíš nezajímá, že?“ ozval se trochu uraženě Artom.

„Ale to víš, že jo, jen povídej,“ odvětil Andrej. „Petr a já se pak budeme hádat dál. Tohle je naše věčné téma.“

„No dobře. Každopádně náš šéf s tím údajně souhlasí. Musí se jenom prodiskutovat podrobnosti. Brzy svolají shromáždění. A pak bude referendum.“

Andrej se ušklíbl. „No jistě, referendum. Když lidi přikývnu, je všechno rázem jasné. Pokud to odmítnou, špatně si to promysleli a laskavě si to znovu nechají projít hlavou.“

„A co za stanici *Rižskaja*, co se tam děje?“ zeptal se Petr Andrejevič, aniž by dbal na Andreje.

„No, co by se tam dělo? Tam je *Prospekt Mira*, naše hranice s Hanzou. Můj nevlastní otec tvrdí, že s Hanzou je to pořád stejné; mír s rudými pořád ještě platí. Po válce tam už nikdo ani nevzdechne...“

Společenství okružních stanic se nazývalo Hanza. Okružní trasa spojovala všechny linky metra. Každá stanice Hanzy ležela na průsečíku některé z obchodních cest. Proto se už od samého počátku staly místem, kde se setkávali obchodníci z celé sítě metra. Rychle bohatli a velmi brzy pochopili, že toto bohatství vzbudí značnou závist; rozhodli se tedy, že se spojí. Oficiální označení bylo příliš zdlouhavé, a tak společenství záhy pojmenovali prostě a jednoduše Hanza, podle středověkého svazku německých obchodních měst. Hanza zpočátku zahrnovala jen část okružních stanic, ke spojování docházelo postupně. Nejprve vznikl úsek mezi stanicemi *Kijevskaja* a *Prospekt Mira*, takzvaný Severní oblouk, ke kterému se připojily stanice *Kurskaja*, *Taganskaja* a *Okíabrskaja*. Později se přidaly *Paveleckaja* a *Dobryninskaja*, a tak se vytvořil druhý oblouk, Jižní. Největší problém a nejvýznamnější překážka na cestě k úplnému spojení obou oblouků však byla trasa *Sokolničeskaja*.

„Věc se má totiž tak,“ vyprávěl kdysi Artomův otčím, „trasa *Sokolničeskaja* měla odjakživa zvláštní postavení. Když se podíváte na pláněk, vidíte to na první pohled. Za prvé, připomíná tvarem šíp. Za druhé, je jasně rudá, a to na všech pláncích. I názvy stanic mluví samy za sebe. Je tam například *Krasnoselskaja*, *Krasnyje vorota*, *Komso-*

molskaja, Biblioteka imeni Lenina – a aby toho Lenina nebylo málo, tak ještě *Leninskije gory...* “Nejspíš to byly ty názvy nebo to mělo nějaký jiný důvod, že se na téhle trase časem shromáždili všichni lidé nostalgicky toužící po návratu slavné socialistické minulosti. Různé plány na obnovení sovětského státu tam padaly na obzvlášť úrodnou půdu. Když se první stanice oficiálně přihlásila k ideálům komunismu a socialistické formy vlády, připojila se zanedlouho i sousední. Potom se revolučním nadšením nechali nakazit lidi na druhém konci tunelu, svrhli svou dosavadní administrativu a pak už nebyli k zastavení; poslední ještě žijící váleční veteráni, bývalí pracovníci komсомolu, straničtí funkcionáři a samozřejmě i „proletariát“ – ti všichni přeběhli do revolučních stanic.

Založili výbor, který měl být odpovědný za šíření nové revoluce a komunistické ideologie v celém metru; pyšnil se téměř leninským názvem Interstacionála. Tento výbor vytvářel jednotky profesionálních revolucionářů a propagandistů a vysílal je do nepřátelského tábora. Celkově to všechno probíhalo bez velkého krveprolití, protože vyhladovělí lidé nepřiliš produktivní trasy Sokolničeskaja toužili po „obnovení spravedlnosti“, čehož se podle jejich přesvědčení dalo dosáhnout jen sblížením poměrů. A tak zanedlouho na celé trase vzplál purpurový plamen revoluce. Most podzemní dráhy přes řeku Jauzu zůstal jako zázrakem nedotčený, takže spojení mezi stanicemi *Sokolniki* a *Preobraženskaja ploščad'* fungovalo. Zpočátku se dal ten krátký úsek na povrchu zvládnout jen v noci a s drezínami jedoucími plnou rychlostí. Potom však váleční zajatci a odsouzenci s nasazením života most obezdili a zastřešili. Stanice se vrátily ke svým původním sovětským názvům: *Čistyje prudy* se zase jmenovala *Kirovskaja*, *Ljubjanka* se znovu změnila na *Džeržinskaja* a *Ochotnyj rjad* se opět stal *Prospektom Marksa*. Stanice s neutrálními názvy byly rychle opatřeny ideologicky jednoznačnějšími označeními: *Sportivnaja* se přejmenovala na *Kommunističeskaja*, *Sokolniki* na *Stalinskaja* a *Preobraženskaja ploščad'*, kde všechno začalo, na *Znamja Revoljucii*, tedy Prapor Revoluce. A tak se tato trasa, která se kdysi nazývala Sokolničeskaja, i když Moskvané jí nikdy nepřestali říkat rudá linka, oficiálně stala Rudou trasou.

Tím to však skončilo.

Jakmile se totiž kompletně zformovala Rudá trasa, začala vznášet první požadavky na další linky. To byla poslední kapka do číše trpělivosti ostatních stanic. Příliš mnoho lidí ještě mělo v živé paměti, co znamená sousloví „sovětská moc“; mnozí spatřovali v agitačních skupinách, které se z Interstacionály rozcházely do celého metra, metastázy nádoru, který hrozil celému organismu zkázou. A ačkoli propagandisté Interstacionály slibovali elektrifikaci podzemní dráhy a tvrdili, že to v kombinaci s mocí sovětů povede přímo ke komunismu (jen málokdy byla tato bezostyšně uzurpovaná Leninova devisa aktuálnější), nenechali se lidé z druhé strany Rudé trasy těmito přísliby oklamat. Interstacionární krasořečníci byli všude pochyťáni a odesláni nazpět do svého sovětského státu.

A tehdy rudé vedení nařídilo, že je načase jednat s veškerou rozhodností. Pokud zbytek metra sám od sebe nechce rozdmýchat radostný oheň revoluce, musí se mu s tím trochu pomoci. Sousední stanice, zneklidněné zesílenou komunistickou propagandou a podvratnými akcemi, dospěly k obdobnému závěru. Historická zkušenost jasně ukázala, že komunistickou nákazu nejlépe ze všeho šíří bajonet.

Začalo hřmít.

Koalice antikomunistických stanic v čele s Hanzou, která byla rozdělena na dvě poloviny a toužila po tom, aby se kruh přerušovaný rudými stanicemi zase spojil, výzvu přijala. Rudí ovšem nepočítali s organizovaným odporem a přecenili vlastní síly. Ukázalo se, že očekávané snadné vítězství je v nedohlednu.

Ve skutečnosti se rozpoutala dlouhá a krvavá válka. Pro beztak nepřiliš početné obyvatelstvo metra se stala životní zkouškou. Vlekla se půldruhého roku a v podstatě sestávala z pozíčních bojů, avšak jak je v takových případech obvyklé, s partyzánskými výpady, diverzními akcemi, ničením tunelů, střílením válečných zajatců a dalšími hrůzami na obou stranách. Docházelo k přesunům vojsk, obklíčením, průlomům, dali o sobě vědět vojevůdci, hrdinové i zrádci. Podivné na této válce však bylo to, že žádný ze soupeřů nedokázal posunout frontovou linii o vzdálenost, která by stála za zmínku. Občas to vy-

padalo, že jedna strana získala převahu a obsadila jednu spojovací stanici; protivník však vzápětí napnul všechny síly, zmobilizoval dodatečné jednotky a miska vah se znovu vychýlila opačným směrem.

Válka však pohlcovala zdroje, požadovala nejlepší lidi a všechny účastníky smrtelně vyčerpávala.

Nakonec toho měli přežít až po krk. Revoluční vůdci potichu a v tajnosti nahradili původní úkoly skromnějšími. Jestliže na počátku bylo jako cíl vyhlášeno rozšíření socialistické moci a komunistické ideologie v celém metru, chtěli teď mít rudí pod kontrolou alespoň svou velesvatyni – stanici *Ploščad' Revoljucii*. Za prvé, kvůli názvu Náměstí Revoluce, ale za druhé také proto, že se nacházela blíž než kterákoli jiná stanice k Rudému náměstí a Kremlu, na jehož věžích pořád ještě zářily rubínově rudé hvězdy (pokud obyvatelé metra věřili několika ideologicky kovaným snaživcům, kteří se opovážili vystoupit nahoru, aby si to ověřili). A pak tam, na povrchu, vedle Kremlu, samozřejmě stálo uprostřed Rudého náměstí mauzoleum. Nikdo nevěděl, jestli se v něm ještě nachází Leninova mrtvola – a už to ani nehrálo žádnou roli. Během dlouhých let vlády sovětů se mauzoleum osamostatnilo a z pompézní hrobky se změnilo v posvátný symbol kontinuity moci. Z jeho balkonu velcí vůdci minulosti přihlíželi vojenským přehlídkám. Není tedy divu, že právě toto místo nynější mocipány neuvěřitelně fascinovalo. A vyprávělo se, že z Náměstí Revoluce vedou podzemní chodby do tajných laboratoří mauzolea a odtud do někdejší Leninovy pohřební komory.

Rudí drželi ve své moci stanici *Ploščad' Sverdlova*, dříve *Těatralnaja*. Byla opevněná a sloužila jako místo, kde se soustředila armáda na zteče a útoky proti stanici *Ploščad' Revoljucii*. S náboženskou horlivostí křížáckých rytířů neúnavně povolávali revoluční vůdci své věrné družiny k útokům proti této stanici a za osvobození mauzolea. Obránci však velice dobře chápali, jaký význam má tato lokalita pro rudé, a hájili ji do posledního muže. *Ploščad' Revoljucii* se změnila v nedobytnou pevnost. Nejstrašnější a nejkrvavější boje celé války byly vybojovány v okolí této stanice a tam také padla většina vojáků. Ty bitvy odhalily hrdiny, kteří se, jako kdysi Alexandr Matrosov, vrhali do otevřené kulometné palby nebo se ovesili granáty, aby vy-

hodili do vzduchu nepřátelské palebné pozice. Ačkoli to bylo zakázané, používaly se tehdy proti lidem i plamenomety – bez většího úspěchu. Pokud se rudým jednoho dne podařilo obsadit stanici, nedokázali se v ní udržet – hned příští den utrpěli při protiútoků koalice bolestné ztráty a museli se zase stáhnout.

Přesně totéž, jen s opačným znaménkem, platilo o stanici *Biblioteka imeni Lenina*. Obsadili ji rudí, zatímco vojenské síly koalice se je neustále pokoušely vyhnat. Pro koalici měla tato stanice nesmírný význam, protože v případě úspěšného dobytí by rozdělila Rudou trasu na dvě části. Kromě toho se tam nacházely přechody ke třem dalším linkám, se kterými se Rudá trasa jinak nikde nestýkala. Jen tady. Ta stanice byla tedy něco jako lymfatický uzel; kdyby ho zachvátil rudý mor, mohl by se rozšířit na další životně důležité orgány. Aby se tomu zabránilo, musela ji obsadit koalice – a to za každou cenu.

Rudí se tak marně pokoušeli dobýt a udržet stanici *Ploščad' Revoljucii* a koalice se stejně neúspěšně snažila o stanici *Biblioteka imeni Lenina*.

Lidi ale toho začínali mít plné zuby. Vyskytli se první dezertéři a stále častěji docházelo k případům sbratřování, když vojáci na obou stranách fronty odhodili zbraně. Na rozdíl od první světové války to však rudým neprospívalo. Revoluční nadšení pozvolna ochabovalo. A koalici se nevedlo o nic líp: Celé rodiny se vydávaly ze stanic v centru na periferii. Hanza se vylidňovala a viditelně ztrácela na síle. Válka navíc negativně ovlivňovala obchod; obchodníci se Hanze vyhýbali, někdejší důležité cesty byly opuštěny a přestaly fungovat.

Politikové pochopili, že podpora jejich vlastních vojáků se stále zmenšuje. Museli rychle hledat způsob, jak ukončit válku, než se zbraně namíří proti nim samým. A tak se za nejprísnějšiho utajení setkali, jak bývá v takových případech obvyklé, na neutrální stanici vůdci znepřátelených stran: soudruh Moskvín za sovětskou stranu, prezident Hanzy Loginov a vrchní velitel Arbatské konfederace Kolkov jako vyjednávač koalice.

Brzy se podařilo podepsat mírovou smlouvu. Strany si vyměnily

stanice. Rudá trasa obdržela do bezvýhradného užívání *Plošad' Revoljucii* a postoupila za to Arbatské konfederaci stanici *Biblioteka imeni Lenina*. Pro žádnou ze stran to nebyl snadný krok. Konfederace ztratila jednoho ze svých členů, a tím další kolonie na severovýchodě. Rudá trasa oproti tomu už nebyla úplná a spojená, přesně v jejím středu ležela stanice nepodléhající jejím rozkazům, která ji rozdělovala na dvě části. Ačkoli si obě strany vzájemně zaručily nerušený tranzit svými bývalými územími, nebyli rudí samozřejmě z tohoto výsledku nadšení. Nabídka koalice však byla příliš lákavá a Rudá trasa jí neodolala. Největší výhody získala Hanza, která ukončila svou válku, a tak odstranila poslední překážku na cestě k hospodářskému rozkvětu. Bylo dohodnuto, že strany budou respektovat existující stav a upustí od agitace a sabotáže na území někdejšího protivníka. Všichni zúčastnění byli spokojeni. A teď, když umlkli kanony i politikové, bylo věcí propagandistů, aby masám vysvětlili, že je to právě jejich strana, která dosáhla vynikajícího diplomatického úspěchu, a tím vlastně celou válku vyhrála.

Od pamětihodného dne podepsání mírové smlouvy uplynuly dlouhé roky. Obě strany ji dodržovaly: Hanza pohlížela na Rudou trasu jako na atraktivního hospodářského partnera a Rudá trasa zapoměla na své agresivní plány. Soudruh Moskvin, generální tajemník Komunistické strany moskevského metra V. I. Lenina, dialekticky prokázal možnost, že komunismus lze vybudovat na jedné trase, a historicky rozhodl o tom, že se tento počín uskuteční. Staré nepřátelství bylo zapomenuto.

Tuto lekci z moderních dějin si Artom dobře zapamatoval. Pokoušel se vstítit si do paměti vše, co mu jeho nevlastní otec vyprávěl.

„Dobře, že ten masakr tehdy skončil,“ podotkl Petr Andrejevič. „Půldruhého roku jsme se nemohli na okružní trasu dostat. Všude zátarasy, kontroly totožnosti nebraly konce. Byl jsem tenkrát na obchodní cestě. Jinak než přes Hanzu se projít nedalo, a tak jsem se vydal tou trasou. A hned u stanice *Prospekt Mira* mě zastavili a div mě rovnou nepostavili ke stěně.“

„Opravdu?“ zeptal se Andrej zvědavě. „To jsi ještě nevyprávěl. Jak k tomu došlo?“

Artom svěsil hlavu. O pověst vypravěče už zřejmě definitivně přišel. Příběh však vypadal zajímavě, a tak se do této role nehrnul.

„No, docela jednoduše. Považovali mě za rudého špiona. Vyšel jsem u *Prospektu Mira* z tunelu, ještě na naší trase, a vida: náš úsek stanice je pod kontrolou Hanzy. Takříkajíc ho anektovala. No dobře, nevypadalo to tak zle – vybuodovali tam trh, něco jako obchodní zónu. Přece víte, jak to u Hanzy chodí: stanice na okružní linii jsou v podstatě jejím domovem. Hranice probíhá někde po přechodech od okružních stanic k uzlovým trasám, se clem, pasovou kontrolou a tak dále...“

„To všechno přece víme,“ přerušil ho Andrej. „Vomáčku vynech, jdi rovnou k věci!“

„S pasovou kontrolou a tak dále,“ zopakoval mrzutě Petr Andrejevič a zachmuřil se. „Na stanicích uzlových tras se nacházejí trhy a bazary, tam pouští i cizince, ale na hranici je konec. Jak říkám, vylezl jsem u *Prospektu Mira* a měl s sebou nejmíň půl kilo čaje. Potřeboval jsem náboje do pušky, a tak jsem chtěl výměnný obchod. Byli tam ale ve válečném stavu a munici nevydávali. Zeptal jsem se jednoho, pak druhého, ale jenom zavrtěli hlavou a šli svou cestou, jako by se mnou nechtěli mít nic společného. Další mi jen zašeptal: *Co máš furt s patronama, ty idiote. Koukej vypadnout, už tě určitě práskli*. Zdvořile jsem poděkoval a pomalu zamířil zpět k tunelu. Právě jsem uviděl východ, když tu mě zastavila hlídka. Od stanice se ozvalo pronikavé zapískání a vzápětí přiběhli další vojáci. *Vaše dokumenty, prosím*. Ukázal jsem jim pas s razítkem naší stanice. Důkladně si ho prohlédli a zeptali se: *A kde máte propustku?* Udiveně jsem se na ně podíval: *Jakou propustku?* Ukázalo se, že bez ní vůbec nesmím vstoupit na stanici. Na konci tunelu stál stolek, tam úřadovali. Nejdřív si tě pořádně proklepnou, a pokud je vše v pořádku, dostaneš propouštěcí list. Řehtá jim tam pořádný úřední šiml...“

Nevím, jak jsem mohl ten stůl přehlédnout. Proč mě ti idioti nezastavili? Zkoušejte ale něco vysvětlit hlídce. Předě mnou stál nakrátko ostříhaný debil v maskáčích a blábolil: *Proklouzl jsi, na zapřenou, ilegálně!* Znovu prolistoval pas a najednou mu padlo do oka razítko stanice *Sokolniki*. Jako podrážděný býk strhl kalašnikov z ramene

a zařval: *Ruce za hlavu, ty hajzle! Bezvadný výcvik*, to bylo vidět na první pohled. Chytil mě za límec a vlekl celou stanicí ke kontrolnímu stanovišti na přechodu, kde seděl velitel stanice. Pak zabručel: *Počkej, je to jasný, potřebuju jen povolení od šéfa a pak tě jako špeha postavím ke zdi*. Neměl jsem z toho dobrý pocit. Zkusil jsem argumentovat: *Jaký špeh? Já jsem obchodník, mám s sebou čaj ze stanice VDNCh*. Odpověděl, že mi čajem zavře hubu a ještě mi ho tam puškou zarazí, aby se ho tam vešlo co nejvíc. Uvědomil jsem si, že nepůsobím moc přesvědčivě. Jestli mu jeho nadřízený dá zelenou, odvede mě ke 200. metru, postaví mě tváří k potrubí a postará se mi o dva přebytečné otvory v hlavě. Podle válečného práva je to zcela legální. To sis ale hloupě naběhl, napadlo mě. Došli jsme ke kontrolnímu stanovišti a ten pobuda se šel poradit. Podíval jsem se na jeho velitele a spadl mi kámen ze srdce: vždyť je to Paška Fedotov, můj spolužák! Po škole jsme byli ještě dlouho přátelé, a potom jsme se vzájemně ztratili z očí...

„Ty šibale, už jsem se o tebe začal bát! Myslel jsem, že jsi vyřízený a že tě oddělali,“ poznamenal Andrej a zazubil se. Všichni kolem ohně u 450. metru se zasmáli.

Petr Andrejevič nejdřív vrhl na Andreje vzteklý pohled, ale potom se ani on neubráníl úsměvu. Smích duněl tunelem a někde v temné hlubině vyvolal zkreslenou ozvěnu, jen těžko popsateľný, ale dost strašidelný povzdech. Muži okamžitě zmlkli a naslouchali.

Z hlubiny tunelu, směrem od severu, byly opět slyšet stejné podezřelé zvuky – šustění a lehké cupitavé kroky.

Jako první je uslyšel Andrej. Ihned všem naznačil, aby ztichli. Potom sáhl po samopalu a vstal. Pomalu odjistik, nabil a nehlučně poodstoupil od ohně. Přitiskl se ke stěně tunelu a postupoval do temnoty. Artom se také zvedl. Hořel zvědavostí, aby uviděl, co nechal minule uniknout. Andrej se však otočil a vztekle na něho něco zasyčel.

Zapřel pažbu zbraně o rameno, zastavil se tam, kde tma začínala houstnout, lehl si na břicho a zvolal: „Posvitte sem!“

Jeden z jeho lidí držel výkonný akumulátorový světelný zářič, který elektrikáři stanice vyrobili ze starého automobilového reflektoru. Stiskl tlačítko a oslnivý paprsek světla prořízal temnotu. Na okamžik

z její moci vyrval nezřetelnou siluetu. Něco malého a nenápadného pádilo jako o život zpět k severu. Artom to už nevydržel a zplna plic zakřičel: „No tak střílejte! Vždyť to bere roha!“

Andrej však kdovíproč nevystřelil. Petr Andrejevič také vstal, zbraň připravenou k výstřelu, a zvolal: „Andrjucho! Jsi naživu?“

Muži sedící kolem ohně si znepokojeně šeptali. Bylo slyšet, jak odjistili zbraně. Ve svitu reflektoru se konečně objevil Andrej a oprášil si bundu. „No jistě že žiju!“ zasmál se.

„A čemu se řehtáš?“ zeptal se nechápavě Petr Andrejevič.

„Tři nohy! A dvě hlavy. Mutanti! Přicházejí dáblové! Všechny vás podřežou. Střílejte, aby utekli! Kdepak, děláte tady strašný hluk, to stačí!“ popadal se za břicho Andrej.

„Proč jsi nestřílel?“ osopil se na něho vztekle Petr Andrejevič, když se Andrej vrátil k ohni. „U toho kluka to chápu, je ještě mladý, prostě mu to nedošlo. Ale proč jsi zaváhal ty? Copak nevíš, co se stalo na stanici *Poležajevskaja*?“

„O té vaší *Poležajevské* jsem to už slyšel snad desetkrát,“ opáčil Andrej. „Byl to pes! Dokonce štěně, docela malé. Už podruhé se snažil dostat k ohni, teplu a světlu. Div jste ho neodpráskli a ještě se mě ptáte, proč s ním dělám takové ciráty? Vy sadisti!“

„Jak jsem měl vědět, že je to pes?“ nadhodil uraženě Artom. „Vydával takové směšné zvuky – a kromě toho tady prý před týdnem viděli kysu velkou jako prase.“ Otrásl se. „Nasypali do ní půl zásobníku, a ona se pořád ještě měla k světu.“

„Nesmíš věřit všem povídačkám! Hned ti tu tvou kysu přinesu,“ odvětil Andrej, přehodil si pušku přes rameno a zmizel ve tmě.

Za chvíli se ze tmy ozvalo tiché pískání. Pak zazněl laskavý a vábící hlas: „No, jen pojď... No vidíš, mrňousku, ničeho se neboj.“

Andrej někoho přemlouval, lákal a pískal dost dlouho, asi deset minut. Nakonec se jeho postava znovu vynořila z přítmí. S triumfálním úsměvem se vrátil k ohni a rozepnul bundu. Vypadlo z ní štěně. Chvělo se, bylo zbědované, mokré a nesnesitelně špinavé. Mělo zplstnatělou srst neurčitě barvy a černé oči rozšířené strachy. Jakmile se ocitlo na zemi, pokusilo se uprchnout, ale Andrej ho silnou rukou uchopil za zátylek a vrátil na původní místo. Pohladil psíka po hlavě,

svlékl si bundu a přikryl ho. „Ať se ten malý smrdutec nejdřív zahřeje,“ prohodil.

„Vykašli se na něj, Andrucho, je nejspíš celý zablěšený,“ radil mu Petr Andrejevič, „nebo má červy. Ještě něco chytneš a pak nakazíš celou stanici...“

„Nemaluj čerty na zeď, Andrejiči. Nejdřív si ho pořádně prohlídni!“ Andrej rozepnul bundu a ukázal Petru Andrejevičovi čumáček štěněte, které se pořád trásl strachem či chladem. „Podívej se mu do očí, Andrejiči! Ty nemůžou lhát!“

Petr Andrejevič se skepticky zadíval na psíka. Ten na něho sice hleděl ustrašeně, ale nepochybně zcela upřímně. Muž roztál.

„No dobře... Mladý přírodovědec... Počkej, najdu mu něco do misky,“ zabručel a sáhl do batohu.

„Jen hledej. Třeba z něj vyroste pořádné zvíře, například německý ovčák.“ Andrej přisunul bundu se štěnětem blíž k ohni.

„A odkud se tu najednou vzal?“ zeptal se jeden z jeho mužů. „Tam vzadu už nežijou lidé, jen ďáblové. Odkdy ti drží psy?“

Otázku položil vychrtlý chlapík s rozčuchanými vlasy. Dosud jen mlčky naslouchal, ale teď se nedůvěřivě díval na zvíře, které v teple začalo dřímat.

„Máš pravdu, Kirille,“ odpověděl vážně Andrej. „Pokud vím, ďáblové zvířata nechovají.“

„Z čeho tedy žijou? Co jedí?“ zajímal se další, jenž rovněž přišel s Andrejovou skupinou, a šustivě se poškrábal na neholené bradě. Byl to urostlý, ramenatý, svalnatý muž s holou lebkou. Měl na sobě dlouhý kožený plášť, který se nyní objevoval jen vzácně.

„Říká se, že vším možným – zdechlinami, krysami i lidmi. Nejsou zrovna vybíraví, víš?“ Andrej se zhnuseně ušklíbl.

„Kanibalové?“ nadhodil holohlavec bez nádechu údivu, jako by už měl dřív co činit s lidožrouty.

„Ano, kanibalové. Nejsou to lidi, ale ďáblové. Kdoví, kdo to vlastně je. Ještě že nemají zbraně, a tak je zatím odrážíme. Petře, pamatuješ, jak jsme před půlrokem jednoho z nich zajali živého?“

„No jistě,“ přisvědčil Petr Andrejevič. „Dva týdny proseděl u nás na samotce, ale vody ani jídla se nedotkl. Nakonec bídne zdechnul.“

„Nevyslyšchali jste ho?“ zeptala se holá lebka.

„Z toho, co jsme mu povídali, nerozuměl ani slovo. Normálně ho oslovíš, a on jednoduše mlčí, jako by si ukousl jazyk. Dokonce ho bili – všechno nadarmo. Nabídli mu něco k snědku, ale nedostali z něj ani hlásku. Jen občas zaryčel. Před smrtí vyl tak strašně, že probudil celou stanici.“

„A odkud se tu ten pes vzal?“ ozval se podrážděně Kirill.

„Čert ví,“ potřásl hlavou Andrej. „Možná jim utekl, protože ho chtěli sníst. Jsou to jen dva kilometry. To by snad pes mohl uběhnout. Nebo někomu patří. Od severu sem někdo zamířil a narazil na ďábly. A pes stačil ještě včas zahnout kramle. Je vlastně jedno, odkud pochází. Podívej se na něj, copak vypadá jako netvor nebo mutant? Je to malý smradlavec, nic víc. Táhne ho to k lidem, což znamená, že je ohočený. Proč by se jinak tři hodiny potuloval kolem našeho ohně?“

Kirill se odmlčel a zřejmě uvažoval o Andrejových argumentech. Petr Andrejevič mezitím dolil z kanystru čajník a zeptal se: „Kdo chce ještě čaj? Poslední várka, zanedlouho nás vystřídají.“

„Skvělý nápad! Sem s ním,“ souhlasil radostně Andrej. Také ostatní zničehonic ožili.

Voda v čajníku vzkypěla. Petr Andrejevič nalil zájemcům a požádal: „Heleďte, nemluvte prosím tolik o ďáblech. Naposledy jsme takhle seděli a sotva se o nich někdo zmínil, hned přilezli. Povídali to i další chlapi. Třeba je to náhoda, nejsem pověřivý, ale kdoví? Co když to vycítí? Směna nám už končí, kdo by si chtěl na poslední chvíli mazat ruce s těmi netvory?“

„To je fakt. Radši toho necháme,“ souhlasil Artom.

„Jen žádnou paniku, chlapče, my to zvládneme!“ ozval se Andrej. Chtěl Artoma povzbudit, ale nevyznělo to moc přesvědčivě. I jemu při pomyslení na ďábly běhal mráz po zádech, ačkoli se to pokoušel utajit. Nebál se lidí – banditů, anarchistických hrdlořezů ani bojovníků Rudé armády. Při pomyslení na ty netvory se ale necítil ve své kůži, i když se jich ve skutečnosti neobával. Kdykoli si na ně vzpomněl, zaplavil ho podivný neklid, úplně jiný než při úvahách o nebezpečí vycházejícím z lidí.

Všichni zmlkli. Rozhostilo se těžké, tísnivé ticho. Bezděčně se přisunuli blíž k ohni. V plamenech praskala sukovitá polena a z hlubin tunelu občas zaznělo temné kručení, jako by moskevské metro bylo gigantické břicho neznámé příšery. Ten zvuk naháněl ještě větší strach.